

FŐVÁROS.

A Tabánban bontanak, a városházán döntenek.

Irta: vitéz Martsekényi Imre.

Szorgalmasan dolgoznak a csákányok a Tabánban. Bontják a régi jó Buda romantikáját, hogy helyébe állítsák egy új, modern, pompás városrész épüljön. A törmelékfuvarozó kocsisok talán nem is tudják, hogy a régi „Pest-Buda” történelmének köveit hordják a feledés gödreibe.

A városházán is nagy buzgalommal folyik a munka. Összeült a bírálóbizottság. Tagjai: a kereskedelmi minisztérium, a Műegyetem, a Középítési Tanács, a Mérnöki Kamara, a Mérnök- és Építész-Egylet, a Képzőművészeti Tanács és a Mérnökök Nemzeti Szövetségének kiküldöttei.

A beérkezett 65 pályaterv közül fogják a legjobbakat kiválogatni. — de mi alapon? És hogyan? Hiszen a pályázati kiírás olyan szűk kereteket szabott meg és annyira megkötötte a pályázók kezét, hogy az a sok gondolat és terv, ami a Tabánnal kapcsolatban eddig felvetődött, ezekben a tervekben alig juthat kifejezésre.

A Tabán rendezésének kérdésénél nem lehet kizárólagosan a mai rossz pénzügyi viszonyokat alapul venni, mert amit ma elhirtelenkedve esetleg elrontanak és agyonépitnek, azt száz év alatt sem lehet majd helyrehozni.

Nem lehet a Tabán felépítését egy teljesen szeparált ügyként kezelni, mert akarva, vagy nem akarva, de tudomásul kell venni még az illetékeseknek is, hogy a Tabán körül Budapest már felépült és hogy Budapest város problémáival és lakosainak kívánalmaival, továbbá a furdóváros kérdésével szervesen függ össze a Tabán rendezése.

Mikor azt látjuk, hogy Budapest idegenforgalma napról-napra nő és furdóinket meg gyógyvizeinket kezdik megismerni, nem lehet egészen közömbös az, hogy a dunaparti nagy szállók közelében a Rudas, Szt. Imre és Szt. Gellért furdók tözsomzódásában a Tabánt hogyan építik be. Azt a megoldást pedig, hogy csináljunk a Tabánban egy pár utat, osszuk fel a közte levő telkeket, a pesti belvárosi polgár pedig hozza át a pénzt. A Duna balpartjáról a jobbpartjára és a jó drága telkeket megvéve, építsen hasznát alig hozó bérházakat, — akár nemzetgazdasági vagy idegenforgalmi, akár városfejlesztési vagy üzleti szempontból nézzük, meg kell állapítani, hogy nagyon szűk perspektívát nyújt a jövőre, — a városnak mint közületnek pedig egyenesen rossz üzlet, mert a kisajátítás és közművek költségei az időközbeni kamatvesztésekkel 48—50 millió pengőt tesznek ki, ami a 24—25.000 négyzetöl beépíthető terület figyelembevételével annyit jelent, hogy a fővárosnak a Tabánban 1 négyzetöl telek 2000 pengőjébe fog kerülni. Mindezt pedig legfeljebb 350—400 pengőt fog ölenként átlagban kaphatni, vagyis a 48—50 millió helyett maximum 9—9½ millió pengőt.

Egy létesítendő bérház és villanegyedre ennyit áldozni közpénzből minden haszon reménye nélkül igazán kár volna.

Életre való tervekkel külföldi pénzt és külföldi vendéget kell a Tabán adottságával Budapestre hozni és nem saját adógarasainkat újból kockára tenni, vagy egy körengettel elcsufítani azt, amit a természet az ölünkbe hullajtott.

A Tabán a köz és egyformán érdeklő Budapest minden polgárát, mert predestinálva van arra, hogy a furdóváros központja legyen.

Mi kell ehhez? Először is a megkimélendő és lebontás alól mentesülő építményeknek, úgy mint a két iskolának — Bethlen-udvarnak — templomoknak és meglévő furdóépületeknek megóvása, átépítése és keretbe illesztése. Azután egy úthálózat kiépítése úgy, hogy a völgyvonalat és hegyrejutást, ugyancsak az áthaladó távolsági és helyi forgalmat egyaránt szolgálja oly módon, hogy a Ferenc József-

hid, Erzsébet-hid, Lánchid és Margithid gyorsan és könnyen legyen megközelíthető, egyben a Gellérthegy és közötté levő furdók ugyancsak a mögötte levő kies fekvésű budai hegyvidék idekapcsoltassanak, anélkül azonban, hogy a Tabánban létesítendő gyógy- és üdülőrész nyugalmát ezek a távolsági utak zavarnák.

Szorosan összefügg ezzel a budai Dunapart rendezésének problémája, a Gellérthegy szerves bekapcsolása, ugyancsak az állandóan fel-felbukkanó körvasut terve, mert hiszen a Délivasut pályaudvarának a gellérthegy alagút és jelenlegi igazgatósági épület közé való árhelyezésével Buda-furdóváros pályaudvarának kérdése is meg volna oldva, úgyhogy az ideérkező furdóvendég közvetlen a furdóvárosban szállna ki, de a Pestre igyekvő utas is pár perc alatt elérheti a transzverzális uton és Erzsébet-hidon át a Keleti pályaudvart és nem keli Kelenföldön át végigzónázni 15 kilométer fölösleges utat a fél várost át, hogy a Baross-terre jusson.

Ezekkel a kérdésekkel már sokan foglalkoztak, de úgy látszik, hiába. Pedig kimutatták, hogy a régi délivasuti pályaudvar elbontásával és ily módon való áthelyezésével legalább 6—7 millió pengő értékű és beépíthető terület szabadulna fel, egyben nem vágná ketté a vasuti vonal Budának ezt a részét, mert ebből a pénzből az alagút végződése utáni szűk völgykatlan befedésével, az új földalatti budai furdóváros pályaudvart bátran meg lehetne építeni, a legmodernebb formában, sőt az egész dunántúli forgalmat ide koncentrálni, villamos vonatással a keleti pályaudvart ez által tehermentesíteni, amivel a világ legnagyobb füstmentes földalatti és mégis földszintes pályaudvarát kapná Budapest a város szívében.

Erről is hallgat a pályázat, pedig ugyancsak összefügg a Tabánnal. Fontos követelménye volna a Tabán rendezésnek egy a gyógyvizek kozmikus és radiológiai hatásának klímikus vizsgálatát szem előtt tartó tudományos alapon készített furdó- és gyógytelep-tervnek készítése.

Ezzel kellene kezdeni az új építéseket, mert vak-tába mégsem lehet idecsődíteni a világot. Utána már magától jelentkezne a kül- és belföldi tőke, hogy gyógyudvarokat, szanatóriumokat és üdülőket építsen. Ebben az esetben még a méregdrága telkeket is elkapkodnák. Különösen akkor, ha egy modern terv alapján szórakozóhelyek, muzeumok, uszodával kapcsolatos fedett téli sétányok és napozók — színház és gyógyszálló állának a furdóvendégek rendelkezésére.

Ehhez is akadna tőke bőven, ha sok napfény, levegő, park, virág, romantika, történelem, erős magyar érzés, fantázia és művészet urálna a Tabánt.

A furdóparkban festői elhelyezést nyerhetnének egyes magyar vidékek tipikus stílusában felépített árusító pavilonok és népművészeti kiállítás szolgáló csarnok. Egy kis „székely falu” ép úgy lehetne penzió, mint az alföldi csárda — vendéglő. Egy sportpálya is kellemesen illeszkedne bele a környezetbe. Az igaz, hogy bérházra nem igen jutna hely, de így talán meg lehetne valósítani a furdóváros egy részét és erre pénz is akadna. Sőt folytatni és egységesíteni is lehetne az óbudai furdókomplexumok modernizálásával és a távfűtés megoldásával, a városligeti furdótelep erősebb propagálásával, de semmiképpen sem bérházépítkezésekkel és szűkkonceptióju utcarendezési pályázatok kiírásával, hogy minden terhet és ráfizetést megint a jó fővárosi polgár fizessen.

Ebből elég volt.

Új utakon, új csapásokon, a korral haladva kell keresnünk boldogulásunkat, nehogy a nagy tétovázásban megint lemaradjunk.

A terveket bíráló bizottság tagjai pedig ne csak a kiírás szürke paragrafusai szerint döntsenek és ne csak az agyonprotegeált urak terveivel foglalkozzanak, hanem hallgassanak a szívükre is, mert abban bizony egy nagy és fényes Budapest képe él. És mi ezt akarjuk.